

بیماری سل و راههای پیشگیری از آن

سل یک بیماری عفونی است که در اثر یکی از مایکوباکتریوم های زیرمجموعه مایکوباکتریوم توبرکلوزیس شامل مایکوباکتریوم توبرکلوزیس، مایکوباکتریوم بوویس یا مایکوباکتریوم افریکانوم ایجاد می شود. این بیماری اغلب ریه را درگیر می کند.

سل یک بیماری عفونی است که در اثر یکی از مایکوباکتریوم های زیرمجموعه مایکوباکتریوم توبرکلوزیس شامل مایکوباکتریوم توبرکلوزیس، مایکوباکتریوم بوویس یا مایکوباکتریوم افریکانوم ایجاد می شود. این بیماری اغلب ریه را درگیر می کند. اما سایر اعضای بدن هم ممکن است با این بیماری درگیر شوند. در حال حاضر تقریباً یک سوم جمعیت جهان به میکروب این بیماری آلوده بوده و لذا در خطر ابتلا به بیماری فعال سل قرار دارند. آلودگی همزمان به ویروس ایدز خطر ابتلا به بیماری سل را به طور معناداری افزایش می دهد. همزمان، مقاومت چند دارویی که نتیجه مدیریت ضعیف درمان سل است مشکلی جدی و روبه فزونی در بسیاری از کشورهای جهان می باشد. بیماری سل دارای مرتبه دهم در بار جهانی بیماری ها است. و پیش بینی می شود تا سال 2020 همچنان جایگاه کنونی خود را حفظ کند.

اهمیت بیماری سل:

بیماری سل یک بیماری بسیار قدیمی است و سالهاست که انسانها را از بین می برد. این بیماری اگر درمان نشود کشنده است ضمناً هر بیمار سلی می تواند سالانه 10 تا 15 نفر دیگر را در خانواده و نزدیکان خود آلوده کند. در صورتی که با تشخیص به موقع و درمان صحیح بیماران مبتلا به سل، به راحتی می توان با این بیماری مبارزه کرد.

انواع سل:

1- سل ریوی (اسمیر مثبت و اسمیر منفی)

2- سل خارج ریوی

علائم سل ریوی:

شایعترین علامت در سل ریوی عبارت است از سرفه پایدار بیش از دوهفته همراه با خلط و گاهی خلط خونی

راههای انتقال:

بیماری سل معمولاً توسط فردی که مبتلا به سل ریوی مسری (یعنی اسمیر خلط مثبت) است به افراد سالم انتقال پیدا می کند (از طریق قطرات تنفسی بیمار در اثر سرفه و عطسه)

راههای انتقال دیگر از قبیل ورود اتفاقی باسیل به پوست حین دستکاری مواد آلوده به میکروب (مثلاً در آزمایشگاه) و انتقال از مادر به جنین نیز امکان پذیر است ولی بسیار نادر بوده و از نظر اپیدمیولوژیکی حائز اهمیت نمی باشند.

انتقال از طریق شیر دام نیز باتوجه به راههای استرلیزه کردن شیر (پاستوریزه کردن و جوشاندن) و کنترل سل در دام ها دارای اهمیت کمتری است.

سل حنجره نیز گرچه در گروه خارج ریوی طبقه بندی می شود. از جمله موارد بسیار مسری سل محسوب می گردد.

توجه: وسایلی که برای بیماران مسلول استفاده می شوند (از جمله لیوان، قاشق و چنگال، حوله و ملحفه و...) در انتقال مایکوباکتریوم توبرکلوزیس نقشی ندارند. بنابراین نیازی به جداسازی وسایل و لوازم بیماران مسلول نیست. احتمال انتقال بیماری در مکانهای پرتراکم، سرپشته، کم نور، مرطوب و با تهویه نامناسب بیشتر است.

منابع عفونت

مهمترین منبع عفونت، یک بیمار مبتلا به سل ریوی است که سرفه می کند و معمولاً دارای گسترده خلط مثبت است.

در چه مواردی باید به وجود بیماری سل شک کرد؟

شایع ترین علامت ابتلا به بیماری سل ریوی، سرفه پایدار به مدت د و هفته یا بیشتر است که معمولاً همراه خلط می باشد. و ممکن است با سایر علائم تنفسی مانند تنگی نفس، درد قفسه سینه، خلط خونی و یا علائم عمومی همراه باشد. سابقه تماس با بیمار خلط مثبت شک به سل را بیشتر تقویت می کند.

تشخیص سل ریوی:

برای این کار از فرد مشکوک به بیماری می بایست سه نمونه خلط در عرض 2 تا 3 روز جمع آوری نموده و به آزمایشگاه سل مرکز بهداشت شهرستان ارسال گردد تا مورد آزمایش میکروسکوپی قرار گیرد.

درمان سل: D.O.T.S

اساس درمان بیماری سل را درمان دارویی تشکیل می دهد. در اکثر موارد خطر سرایت بیماری پس از دوهفته از آغاز درمان از بین رفته و باتکمیل دوره درمان، منبع عفونت را حذف شده و اساس پیشگیری از گسترش بیماری محسوب می شود. هدف از درمان بیماران، بهبودی و پیشگیری از مرگ، عوارض و گسترش بیماری، پیشگیری از پیدایش مقاومت دارویی و عود است.

راههای پیشگیری از بیماری سل عبارتند از:

مهمترین راه پیشگیری از سل حذف منبع انتشار بیماری یعنی تشخیص سریع و درمان موثر بیماران مسلول است. بعد از دوهفته از شروع درمان امکان انتقال بیماری به دیگران وجود ندارد ولی در دو هفته اول درمان باید از تماس های مکرر با بیمار مبتلا به سل خودداری کرد.. بیمار حتما از ماسک استفاده کند. از بوسیدن کودکان خودداری کند. از پراکندگی خلط در هوا و زمین خودداری کند. ارتقای آموزش های بهداشتی و سطح اقتصادی & فرهنگی در جامعه موجب کاهش بیماری می گردد. مبارزه با بیماری ایدز ، زیرا این بیماری موجب شیوع موج جدید از بیماری سل گردیده است. برقراری تهویه مناسب و نور کافی در اتاق بیمار داشتن تغذیه مناسب درمان دارویی پیشگیرانه یا پروفیلاکتیک برای افراد در تماس با بیماران واکسیناسیون BCG در بدو تولد نوزادان از ایجاد اشکال جدید و کشنده بیماری در آنها جلوگیری می کند. تنها راه کنترل بیماری سل، تشخیص و درمان موثر و هرچه سریعتر بیماران مبتلا به سل عفونت زا می باشد. درمان یک نفر=پیشگیری برای همه